

Zpráva ze zahraniční cesty

Země: Spolková republika Německo

Doba: 19. – 23. března 2007

Cíl cesty: 3. lipský knihovnický a informační kongres „Informace a etika“
(3. *Leipziger Kongress für Information und Bibliothek, 19. bis 23. März 2007. "Information und Ethik"*)

Pořadatel: Bundesvereinigung "Bibliothek & Information Deutschland" (BID)

Zajištění cesty: Bibliothek & Information International (pozvání, ubytování), Národní knihovna ČR (jízdné, ubytování a návštěva Lipského knižního veletrhu).

Program:

1. Účast na kongresu
2. Účast na Lipském knižním veletrhu
3. Rozhovory s představiteli německého knihovnictví

1. ÚČAST NA KONGRESU

Úvodem považuji za vhodné poznamenat, že kongres se konal pod patronací spolkového prezidenta H. Köhlera, což nebylo – v rámci takových skutečností, že v únoru 2007 byli představitelé německé knihovnicko-informační obce pozváni ke spolkovému prezidentovi na tzv. kulturní snídani¹, že ten se tak rozhodným způsobem na podzim vyslovil na podporu německých knihoven² a že anketní komise Bundestagu „Kultura v Německu“ se ve svých závěrech na podporu knihoven vyslovila pro vydání zemských knihovnických zákonů³ - pouhým aktem symbolickým.

Motto kongresu znělo „Informace a etika“. Na výročním zasedání Německého svazu knihoven byl přijat „Code of Ethics“, jemuž se přece jen aspoň formálně v záhlaví dokumentu samého dostalo pojmenování německého – „Etika a informace : Etické zásady knihovnického a informačního povolání“⁴. Ve volnějších souvislostech se toto téma projevilo také v programových okruzích, na jejichž základě probíhala obsahová příprava kongresu: „Informace jako zboží?“, Informace a občanská společnost“, „Informace v právu a politice“, „Informace a kulturní dědictví“, „Informace jako povolání“, „Informace a struktura“. Všemi dny jednání procházela i linie vystoupení knihovníků z Dánska, které bylo hostem kongresu, v čele s ředitelem dánské Knihovny správy Jensem Thorhaugem.

Z hlediska řadového účastníka kongresu byla v jednání dominantní orientace na digitální prostředí činnosti knihoven. Reálně se pak možná i více, než byl původní záměr, profilovala právní problematika: jak několikrát otevřeně zaznělo, představitelé německého knihovnictví museli v průběhu kongresu zvolit jednu z variant konečného

¹ Viz tiskové sdělení DBV:

<http://www.bibliotheksverband.de/2007/presse/Bundespraesident_Kulturfruehstueck.pdf>.

² Ve své řeči při znovuotevření Herzogin Anna Amalia Bibliothek ve Výmaru, 24. 10. 2007 – ostatně na německý Den knihoven – H. Köhler prohlásil: „...knihovny v Německu patří na pořad dne politiky“. K tomu viz <<http://www.bibliotheksverband.de/aktuelles/rede-bundespraesident-24-10-2007.html>> a <<http://www.bibliotheksverband.de/aktuelles/rede-bundespraesident-24-10-2007.html>>.

³ Viz k tomu

<http://www.bibliotheksverband.de/presse/2007/Pressemitteilung_Enquetekommission_Kultur_fordert_Bibliotheksgesetz.doc>. Oblast kultury je ve Spolkové republice Německo v kompetenci zemí.

⁴ Ethik und Information : Ethische Grundsätze der Bibliotheks- und Informationsberufe.

Dostupné samostatně v podobě konečného návrhu z

<<http://www.bideutschland.de/download/file/allgemein/EthikundInformation.pdf>>.

návrhu novely německého autorského zákona, a to v části o elektronickém dodávání dokumentů knihovnami⁵.

Nebylo možné zúčastnit se žádné přednášky, jež představovala zajímavé téma. Svou pozornost jsem zaměřil na oblast práva (autorského, zejména ve vztahu k digitálním knihovnám a elektronickým službám, i knihovní legislativy) a na přednášky s prvkem zahraničí (zkušenosti mladých knihovníků z pobytů v zahraničí, otázky svobodného přístupu k informacím a svobody projevu s účastí referentů IFLA). Zvláště zajímavá byla závěrečná panelová diskuse na téma Evropská digitální knihovna – odpověď Evropy na Google. Zde se projevil střet názorů na přístup ke společným projektům s touto firmou. Zazněly kritické výhrady zejména k oznámenému projektu digitalizace historického fondu Bayerische Staatsbibliothek München (Bavorská státní knihovna v Mnichově, která je – dle úzu německých kolegů – považována za součást virtuální národní knihovny Německa). Jedním ze základních argumentů generálního ředitele BSB R. Griebela byl poukaz na to, že není reálné získat prostředky na digitalizaci 3 miliónů svazků (vyčísleny na 140 mln EUR) z veřejných zdrojů. K odpůrcům takovéto kooperace se nepřipojila ani generální ředitelka Deutsche Nationalbibliothek (Německé národní knihovny) E. Niggemann, která prohlásila, že si dovede představit dohodu s Google nebo Yahoo o přístupu k vyhledávání. Nezodpovězen zůstal v diskusi opakovaný požadavek účastníka (patrně z nakladatelské sféry), jenž vytrvale předkládal tezi, že by i v podmínkách digitálních knihoven pořízených z veřejných prostředků mělo platit, že dílo, jež se jednou dostalo do volné domény, v ní zůstane i po digitalizaci⁶. Mimo jiné na možné paradoxy vývoje upozornila v závěrečném slově prof. Lux, když připomněla futuristickou vizi o proměně charakteru komunikace – možném přesunu těžiště kvanta komunikace v měřítku společnosti v budoucnosti do vizualizované podoby na úkor formy textové. Ano, taková vize nastoluje naléhavé otázky po koncepci vývoje společnosti a poslání a úkolech vzdělávání.

Určitá část přednášek je v té či oné formě k dispozici na serveru OPUS německých knihovnických spolků.⁷

2. ÚČAST NA LIPSKÉM KNIŽNÍM VELETRHU

Své cesty do Lipska jsem využil rovněž k návštěvě Lipského knižního veletrhu, který navazoval na jednání kongresu. Obešel jsem stánky odborných a vědeckých nakladatelství, jež se zpravidla nezúčastňují pražského knižního veletrhu, zběžně jsem se seznámil s nabídkou a přivezl nabídkové katalogy a jednu knihu do fondu NK.

3. ROZHOVORY S PŘEDSTAVITELI NĚMECKÉHO I MEZINÁRODNÍHO KNIHOVNICTVÍ

Němečtí kolegové měli velmi šťastný nápad a v předvečer kongresu uspořádali v Auerbachově sklípku (Auerbachs Keller) setkání vedoucích představitelů německé knihovnické obce s hosty ze zahraničí. V neformální atmosféře tak bylo možné setkat se např. s B. Lison, současnou mluvčí BID, letmo i s C. Lux (samozřejmě mimořádně společensky vytíženou) a také s M. Guerrinim, prezidentem Associazione italiana biblioteche (Italského sdružení knihoven) a předsedou organizačního výboru Světového knihovnického a informačního kongresu –

⁵ Zákon byl posléze Spolkovým sněmem schválen (včetně varianty zvolené knihovníky) a vstoupí v platnost počátkem roku 2008.

⁶ Ve skutečnosti je však právní obsah problému zcela jiný: volné zužitkování obsahu digitální knihovny jako databáze.

⁷ Dostupný z <<http://www.bib-info.de/opus/index.html>>. Zde jsou ostatně k dispozici i materiály dalších knihovnických akcí, jakož i jiné elektronické publikace.

75. generální konference IFLA v Miláně v roce 2009. Samozřejmě i s paní U. Lang (ta mimochodem v říjnu 2007 ukončila práci ve své funkci předsedkyně Bibliothek & Information International). V průběhu kongresu jsem měl možnost krátce se setkat také s generálním tajemníkem IFLA P. J. Lorem a naznačit mu otázky současného působení SKIP.

Dovezené materiály předané do Knihovny knihovnické literatury Národní knihovny ČR:

Libraries and librarianship in Hungary 2006 / comp. and publ. by the Ministry of Education and Culture ; ... coll. by ... Hungarian Library Institute. - Budapest : OKM, 2006. – 44 s.

ISBN 978 963 06 1101 5

Dostupné i on-line: <<http://mek.oszk.hu/04200/04288/>>

Act CXL of 1997 on museum institutions, public library services and general culture / Hungarian Republic. – [b.m.] : [b.v.], [kol. 2000]. – 20 s.

Informační a propagační materiály různých knihoven a knihovnických organizací.

Publikace získaná na knižním veletrhu předaná do fondu Národní knihovny ČR:

Rechtsextremismus im Wandel / Richard Stöss. – Berlin : Friedrich-Ebert-Stiftung, 2005. – 224 s. : tab., schém.

ISBN 3-89892-392-4

Dostupné i on-line: <<http://library.fes.de/pdf-files/ostdeutschland/02930.pdf>>

V Praze dne 29. prosince 2007.

Zdeněk Matušík